

В. І. Подшивалкіна

д-р соціологічних наук, професор,
завідувачка кафедри загальної та соціальної психології
Інституту математики, економіки і механіки
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, каб. 84, м. Одеса, 65026, Україна
тел.: (048) 723-63-03, podshyvalkina@hotmail.com

І. В. Крапива

старший викладач кафедри соціології Інституту соціальних наук
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
Французький бул., 24/26, каб. 40, м. Одеса, 65058, Україна,
тел.: (0482) 68-60-92, krapiva@matrix.odessa.ua

**ДОСВІД ОЦІНКИ ВПРОВАДЖЕННЯ «ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО
ОЦІНЮВАННЯ» НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ**

У статті представлено результати оціночного дослідження соціально значимої інновації «Зовнішнє незалежне оцінювання». Представлено особливості впровадження інновації на національному та місцевому рівнях.

Ключові слова: оціночне дослідження, реформування, освіта, зовнішнє незалежне оцінювання.

Сучасна освіта, як і інші інститути українського суспільства, зазнає докорінних змін, які обумовлені стрімкими змінами соціально-політичного устрою суспільства. Крім того, в умовах трансформації української системи освіти і масових реформ, які торкнулися, у тому числі і сфери освіти, виникає необхідність соціологічного аналізу освітніх реалій сучасної України.

Незважаючи на різноманітність парадигмальних підходів до вивчення освіти, виникає питання про необхідність звернення до нових методологічних підходів дослідження визначеної сфери дослідження. Таким підходом виступають оціночні дослідження (evaluation research), що виникли з метою допомогти державним і недержавним структурам виявити доцільність фінансування тих чи інших соціальних програм, інновацій, реформ, здійснити соціальний контроль якості реалізації цих реформ.

У даній статті автори ставлять за мету показати перспективи використання оціночного дослідження для аналізу освітніх реформ на прикладі оцінки інновації «Зовнішнє незалежне оцінювання» (ЗНО).

Впровадження ЗНО в Україні стало реакцією держави на світові тенденції розвитку освіти. І хоча ЗНО базується на прогресивних світових освітніх технологіях, проте це не може бути гарантією її безперешкодного впровадження в Україні, що обумовлює необхідність соціологічного аналізу цього нововведення.

Окрім цього, ЗНО в статті розглядається як соціально значима інновація, оскільки державним апаратом було поставлено завдання реалізувати за допомогою даної інновації певну соціальну мету. Під «соціально зна-

чимою інновацією» ми розуміємо діяльність по створенню і впровадженню (за ініціативою суб'єктів управління) нововведень, яких не було на попередній стадії розвитку суспільства і які породжують значимі зміни в соціальній практиці і різних сферах життєдіяльності суспільства.

Як відомо, ЗНО спрямоване на модернізацію та приведення до світових стандартів системи вступних іспитів до вищих навчальних закладів. Однак, слід зазначити, що впровадження подібної інновації передбачає трансформацію системи освіти не тільки на загальнонаціональному рівні, воно тягне за собою необхідність адаптації до нових умов функціонування освітніх структур, перш за все, на місцевому рівні. Наприклад, це відображається в необхідності зміни роботи приймальних комісій або в необхідності зміни шкільної програми задля відведення часу для підготовки випускників шкіл до тестування.

Тому задля виявлення цілей ЗНО щодо вирішення освітніх проблем на національному та місцевому рівнях, ми здійснили аналіз офіційних джерел, нормативних документів і періодичних видань. Це дозволило виявити ключові цілі ЗНО (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Система цілей «Зовнішнього незалежного оцінювання»

Цілі ЗНО на національному рівні	Цілі ЗНО на місцевому рівні
<ul style="list-style-type: none"> • Дотримання принципу прозорості і об'єктивності вступних іспитів у вищі навчальні заклади, припинення зловживань і корупції. • Здійснення контролю за дотриманням Державного стандарту загальної середньої освіти. • Збір інформації для проведення міжнародного дослідження якості освіти TIMSS. • Аналіз стану системи освіти і прогнозування її розвитку. • Здійснення моніторингу якості освіти. • Отримання порівняльної оцінки результатів за рахунок однакових вимог. • Відбір кандидатів для наступного етапу навчання і/або працевлаштування. • Отримання порівняльної інформації про рівень наукових досягнень, необхідної для формування обґрунтованих рекомендацій щодо освітньої політики. • Розробка освітніх стандартів. • Виконання принципу спадкоємності між середньою і вищою школою. • Забезпечення реалізації конституційних прав громадян на рівний доступ до освіти. 	<ul style="list-style-type: none"> • Потоковий контроль за дотриманням стандартів навчання та звітність про ефективність роботи школи. • Забезпечення об'єктивної оцінки навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів. • Оцінка ступеня підготовленості випускників загальноосвітніх навчальних закладів до подальшого навчання у вищих навчальних закладах. • Контроль над навчальним планом і його реалізацією в школі. • Виявлення рівня навчальних досягнень учнів. • Оптимізувати набір у вищі навчальні заклади. • Мотивація роботи школи, вчителя, учнів. • Отримання об'єктивної інформації учнями та їх батьками про рівень підготовленості, а також отримання цієї інформації (за бажанням учня) школами.

З метою виявлення того, як заявлені розробниками інновації цілі реалізуються на практиці та з метою встановлення особливостей впровадження ЗНО в Україні, нами було проведено оціночне дослідження в 2008–2010 рр. Воно передбачало проведення опитування громадської думки серед абітурієнтів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, проведення експертного інтерв'ю із співробітниками шкіл та менеджерським складом вузів Одеси, організацію фокус-групи із студентами першого року навчання, що брали участь у ЗНО. Окрім цього, під час дослідження нами був здійснений мета-аналіз, який є об'єднанням даних з багатьох досліджень, присвячених вивченню однієї і тієї ж або подібних інновацій. Нижче наведені результати здійсненого аналізу, які відображають національний та місцевий (на прикладі впровадження ЗНО в Одесі) рівні впровадження ЗНО.

Однією з головних цілей інновації є забезпечення прозорості вступних іспитів, тобто боротьба з корупцією. Приведемо далі результати дослідження «Вступна кампанія 2009 р. очима студентів», що було проведене в 2010 р. Інститутом соціальної і політичної психології НАПН України в п'яти найбільших містах України (Києві, Одесі, Донецьку, Харкові, Львові). Серед абітурієнтів 2009 р. 82,7 % стверджують, що заради успішного проходження ЗНО і вступу до вузу їх батькам не довелося вдаватися до таких протиправних («неофіційних») дій, як дача хабарів (у вигляді грошей або послуг) або скористатися так званим «блатом» (зв'язками з «впливовими людьми»). Факти протиправних дій батьків визнають 11,7 % респондентів. Більш третини з них стверджують, що батьки платили саме за зарахування до вузу (окрім внесення офіційної плати за навчання). Крім того, 16 % «неофіційних» дій припадає на отримання документів, які давали право на зарахування поза конкурсом або першочергове зарахування до вузу, і 12,6 % неофіційних дій було направлено на підвищення балів в сертифікаті ЗНО. Частіше за інших вдавалися до «неофіційних» дій батьки студентів, які вчаться в столичних вузах, а також в університетах інших міст з високим рейтингом.

Аналогічні результати показало і моніторингове дослідження, проведене в 2009 р. Київським міжнародним інститутом соціології під керівництвом компанії «Менежмент Системс Інтернешнл» (MSI) під час загальнонаціонального дослідження стану корупції у сфері вищої освіти. Дослідження показало, що загальнонаціональне впровадження ЗНО сприяло значному зниженню рівня корупції при вступі до вузів і сприймається суспільством як перспективний метод протидії корупції. Так, порівнюючи ступінь корумпованості системи освіти, переважна більшість українців (близько 70 %) вважають, що корупція поширена при вступних іспитах до вузів. 44 % вважають, що вона поширена на випускних іспитах в школі, і лише 27 % — що при проходженні ЗНО. Проте, українці схильні звинувачувати в існуванні корупції в системі освіти саме себе: 50 % випускників та 42 % батьків дотримуються думки, що корупція при вступі до вузу існує через спроби абітурієнтів та їх батьків дати хабар за вступ. Але тільки 3 % батьків випускників повідомили, що від них вимагали хабар, 2 % сказали,

що самі пропонували гроші або подарунки, і 1 % — що використовували зв'язки [1].

Досить низький відсоток студентів та їх батьків, що відзначили факт «неофіційних» дій, може пояснюватися декількома моментами. З одного боку, це може пояснюватися тим, що ЗНО виконує заявлену її розробниками мету. Проте не потрібно забувати, що питання про протиправні дії відноситься до групи питань про так звану небажану поведінку, і респондент може відчувати велике збентеження, кажучи про причасність до таких дій і приховувати їх. Тому можна припустити, що факт дачі хабарів приховується частиною абітурієнтів з метою огороження себе і своїх батьків від можливих санкцій. Проте, збереження високого відсотку респондентів, які вважають, що вступні кампанії, що здійснювалися на підставі результатів ЗНО, пройшли без випадків хабарництва, поза сумнівом, підтверджує те, що введення ЗНО в Україні сприяє досягненню запланованих результатів.

Проведене нами опитування абітурієнтів ОНУ імені І. І. Мечникова дозволило виявити, що ЗНО реалізує і інші заявлені розробниками цілі. Так, впровадження інновації дозволило забезпечити рівні разом з іншими абітурієнтами можливості вступу до вузу (цю відповідь вибрало 22,2 % респондентів) і дало можливість об'єктивно оцінити їх знання (так вважають 26,9 % респондентів). Для 11,6 % опитаних майбутня здача ЗНО стала стимулом краще вчитися в школі. Це позитивна тенденція свідчить про те, що ЗНО виконує ще одну зі своїх цілей — мотивує учнів до роботи. 12,2 % абітурієнтів вважають, що ЗНО позбавило їх додаткових стресів у зв'язку з відсутністю вступних іспитів до вищих навчальних закладів.

Крім того, цю інновацію абітурієнти оцінюють як більш об'єктивну. При цьому ця тенденція зберігається впродовж всіх років впровадження ЗНО. Абітурієнтам ОНУ імені І. І. Мечникова було запропоновано оцінити ступінь довіри до результатів тестів за п'ятибальною шкалою, де 1 — не довіряю, а 5 — довіряю повністю. Середній показник довіри склав 3 бали. Стандартне відхилення — 1. Проте, відповідаючи на питання, наскільки бали, отримані в ході здачі ЗНО, відповідали уявленням абітурієнтів про рівень їх знань, 60,2 % респондентів відзначили, що бали відповідали їх уявленням про рівень знань, а 5 % абітурієнтів вважають, що бали перевищують їх реальні знання за дисципліною. У кожного десятого (11,3 %) респондента відповідь на дане запитання викликала ускладнення. Майже чверть абітурієнтів (23,5 %) вважають, що результати ЗНО нижчі за їх дійсні знання.

Опитування абітурієнтів в п'яти найбільших містах України показало, що переважна більшість першокурсників (72,4 %) впевнені, що бали, які вони мали в сертифікатах ЗНО, було визначено об'єктивно і лише 18,3 % дотримуються протилежної думки.

Середній показник задоволеності організацією ЗНО серед абітурієнтів ОНУ імені І. І. Мечникова за п'ятибальною шкалою (де 1 — погана організація, 5 — відмінна організація) склав 3 бали. Такі ж відповіді фіксувалися і в ході фокус-групового інтерв'ю зі студентами вузу, які приймали участь у ЗНО. За правилами організації ЗНО, абітурієнт здає тести за різ-

ними предметами в різних навчальних закладах (школах, університетах тощо). Як пояснили абітурієнти, вони оцінили організацію ЗНО на 3 за п'ятибальною шкалою, оскільки працівники, залучені до проведення ЗНО, з різних навчальних закладів по-різному відносилися до своїх посадових обов'язків: хтось повністю дотримувався розпоряджень і інструкцій, інші ж працівники ігнорували ці розпорядження. Таким чином, ми зафіксували, що на дівість інновації впливає людський чинник.

Обговорюючи ті труднощі, з якими довелося зіткнутися абітурієнтам ОНУ імені І. І. Мечникова, вони відзначали, що одним з чинників, який вплинув на виникнення стресових ситуацій, є той, що абітурієнтам доводилося разом з «Зовнішнім незалежним оцінюванням» складати додаткові вступні іспити в більшості університетів країни. На цей чинник вказала третина опитаних студентів. Крім того, стрес був обумовлений тим, що тести містили питання за матеріалом, що не вивчається в школі (59,7 %), місце проведення ЗНО розташовувалося далеко від місця, де мешкає абітурієнт, і це створювало додаткові незручності (23,1 %), процедура здачі ЗНО не враховувала як підготуватися до тестування випускникам минулих років (19,7 %), перевірка тестів була необ'єктивна (11,9 %). Серед інших варіантів (4,2 %) відзначалися такі відповіді: «були помилки в тестових завданнях», «на місці проведення не до всіх відносилися однаково», «мало часу на здачу тестів», «немає практик здачі тестів», «некомфортні умови здачі тестів», «погана підготовка в школі», «сильна психологічна напруга». Проте, третина респондентів (21,7 %) не відзначила яких-небудь труднощів в ході проходження ЗНО.

Дослідження 2009 р., що проводилося в п'яти найбільших містах України, показало, що найбільш істотними для абітурієнтів стали такі проблеми: надмірна кількість абітурієнтів-пільговиків (64,7 %) і штучно роздуті конкурси через необмежене право абітурієнта подавати документи до будь-якої кількості ВНЗ на будь-яку кількість спеціальностей (19,7 %), фальсифікація довідок, що давали право на вступ до вузу на пільгових умовах (43,7 %), вступ до вузу «випадкових» студентів, які керувалися не покликанням, а прагненням потрапити бодай у якийсь вищий навчальний заклад, аби вчитися за державний кошт (25,6 %), недостатня поінформованість абітурієнта про його реальні шанси на етапі прийняття рішення про зарахування до вузу (21,1 %), практично цілковита відсутність переваг при вступі до вузу у випускників загальноосвітніх шкіл, нагороджених золотими та срібними медалями (20,2 %).

Але, не дивлячись на всі існуючі складнощі і труднощі, з якими доводиться зустрічатися абітурієнтам, більшість з них вважають ЗНО перспективною системою оцінювання знань, оскільки вона дозволяє боротися з корупцією, забезпечує рівний доступ до освіти, мотивує школярів вчитися, а вчителів стимулює упроваджувати нові педагогічні технології (див. таблицю 2).

Абітурієнти, що пройшли ЗНО, вважають, що найбільш вдалимими і перспективними формами зарахування до вузу є форми, при яких зарахування здійснюватиметься на підставі результатів ЗНО і середнього балу шкіль-

ного атестата (31,4 %), а також виключно за результатами ЗНО (22,1 %). Результати показують, що випускники бачать перспективи для розвитку зовнішнього тестування, воно користується у них, а значить, і в їх родинах більшою довірою. Традиційна форма складання вступних іспитів у вузі підтримується лише 11,6 % респондентів, і мабуть, сприймається як архаїчна і менш об'єктивна.

Таблиця 2

Розподіл відповідей на запитання «Чи вважаєте Ви, що єдина система зовнішнього незалежного оцінювання має перспективи?»

Відповідь	%
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	32,4
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	30,5
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	30,5
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	12,7
ні, бо тестування — дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	30,6
інше	4,4
важко відповісти	5,7

Однією з основних цілей впровадження ЗНО, як ми встановили, є соціальний захист молодого покоління держави. Майже половина абітурієнтів ОНУ імені І. І. Мечникова схильються до думки, що в той або іншій мірі інновація дозволила забезпечити їм рівні права для вступу до вузу (див. таблицю 3).

Таблиця 3

Розподіл відповідей на запитання «Чи забезпечила Вам здача ЗНО рівні умови для вступу до вузу?»

Відповіді	%
Так	24,1
Швидше так, ніж ні	24,9
Важко відповісти	16,8
Швидше ні, ніж так	21,0
Ні	13,2
Всього	100,0

Разом з тим більшість респондентів (71,5 %) відзначили, що ЗНО не може гарантувати їм рівний доступ до спеціальностей з високим прохідним балом у вищих навчальних закладах. Це можна пояснити наявністю в багатьох престижних університетах країни додаткових вступних випробувань, на підставі яких відбувається формування студентського контингенту вищого навчального закладу.

Згідно з результатами загальнонаціонального дослідження, проведеного КМІС у березні-квітні 2010 р., громадяни України розглядають ЗНО як досить справедливую систему, здатну забезпечити рівність шансів при вступі випускників шкіл до вузів, відзначають її здатність знизити рівень корупції у цій сфері. Довіра до ЗНО та позитивне ставлення до цієї системи

більше поширені серед тих, хто стикався з нею. Це демонструє, що рефлексія респондентами власного досвіду участі в інновації породжує зміну відношення до інновації. 69 % українців, які брали участь у ЗНО (самостійно або брали участь їхні діти), вважають, що ЗНО ставить усіх у рівні умови. 59 % українців, що мають досвід участі у ЗНО, згодні з тим, що введення ЗНО стало кроком до справедливості в державі. 39 % вважають, що його скасування збільшить рівень корупції. На питання, який із способів вступу до вузу є більш чесним, залежним від знань випускників, 41 % опитаних називає ЗНО, 32 % — вступні іспити до вузів [2].

Впровадження будь-якої інновації супроводжується появою як її прихильників, так і противників нововведення. Не дивлячись на припущення противників впровадження ЗНО про те, що дана інновація створить складнощі для вступу до бажаного вузу або на бажану спеціальність, дослідження серед абітурієнтів ОНУ показало, що здача ЗНО не вплинула на вибір спеціальності. Бали, отримані під час здачі ЗНО, дозволили 88,4 % абітурієнтів подати документи на заплановану спеціальність, 4,4 % завдяки здачі ЗНО дістали можливість претендувати на вступ на більш престижну спеціальність, і лише 7,2 % респондентів довелося вибрати іншу спеціальність, оскільки отриманих балів виявилось недостатньо для вступу на заздалегідь вибрану спеціальність.

Крім того, на думку абітурієнтів, ЗНО не тільки позбавляє їх необхідності складати іспити в університеті, але і дозволяє уникнути необхідності складати декілька вступних іспитів в різних вищих навчальних закладах країни. Так, опитування абітурієнтів п'яти найбільших міст України показало, що більшість респондентів (80,7 %) відносяться позитивно до такої можливості. У середньому абітурієнти подавали документи на вступ до 2,7 ВНЗ та на 3,2 напрями.

Основним чинником, що впливає на якість здачі тестів, абітурієнти (74,7 %) називають знання матеріалу. Зараз основну функцію з підготовки абітурієнтів до здачі ЗНО виконує школа, тому респондентам було поставлено питання «Чи досить часу на шкільних уроках було приділено підготовці до здачі ЗНО?». Думки розділилися навпіл: 45,6 % респондентів вважають, що на уроках відводилося достатньо часу для підготовки до ЗНО, і 46,2 % респондентів вважають навпаки, що часу на уроках на підготовку до ЗНО було недостатньо. Крім того, 84,7 % школярів вважають, що підготовка до нової системи оцінки знань відрізнялася від підготовки до шкільних іспитів. На думку 6,6 % опитаних, підготовка проходила за стандартною програмою, а для 8,7 % респондентів відповіді на поставлене питання було складно.

Інститути-посередники (підготовчі курси) і неформальний інститут репетиторства грають істотну роль в процесі вступу абітурієнтів до вузу. Майже половина (46,7 %) респондентів відзначила, що отриманих в школі знань було недостатньо для успішної здачі тестів, і трохи менше (42,3 %) абітурієнтів відповіли, що цих знань було достатньо. П'ята частина (21,3 %) абітурієнтів здійснювали підготовку до ЗНО самостійно строго за шкільною програмою, третина (29,7 %) — готувалася самостійно, але використовую-

чи додаткову літературу. Решта абітурієнтів вдавалася під час підготовки до здачі ЗНО до послуг інститутів-посередників, таких як приватні репетитори і підготовчі курси (32,8 % і 16,2 % відповідно).

Отже абітурієнти оцінюють свій особистий досвід від участі у ЗНО позитивно тому, що воно дозволяє боротися з корупцією, позбавляє абітурієнтів від зайвих стресових ситуацій. Менеджерський склад вузів також оцінює позитивно впровадження ЗНО в Україні, оскільки воно гарантує набір якісного студентського контингенту. В ході інтерв'ю з менеджерським складом вищих навчальних закладів ми з'ясували, що співробітники університетів в цілому задоволені результатами вступних кампаній з використанням тестових технологій і відзначають своєчасність ЗНО, не дивлячись на те, що до 2008 р., коли ЗНО не було обов'язковою умовою для вступу до вузу, деякі з них до цієї інновації відносилися негативно. Так, один з деканів ОНУ імені І. І. Мечникова сказав: «Ми із страхом чекали на перше загальноукраїнське тестування 2008 р., тому що вважали, що тест з математики, яка в нас є профілюючим предметом, не дозволить відібрати студентів, яких давав іспит, що проводився нами самостійно. Але набори на підставі тесту перевершили результати попередніх років. Ми були приємно здивовані, вийшли сильні групи». Думка цього інформанта співпала з відповідями інших викладачів вузу.

У вузах Одеси ЗНО створило підвищене навантаження на працівників приймальних комісій (значно зросла кількість поданих документів, виникла необхідність перевірки сертифікатів ЗНО на достовірність), але викладачі і менеджерський склад вузів в цілому задоволені якістю контингенту студентів, що набрані за результатами ЗНО. Крім того, практично знята проблема заповнення непрестижних спеціальностей, оскільки універсальність тестів дає можливість перенаправити абітурієнтів з однієї спеціальності на іншу, не позбавляючи їх права здобути вищу освіту.

Результати напівформалізованого інтерв'ю показали, що вчителі шкіл задоволені інновацією ЗНО лише частково, оскільки, готуючи учнів до складання тестів, вони отримали додаткове навантаження, що поки не компенсується адекватною оплатою їх роботи. Крім того, за словами вчителів, мали місце невідповідності навчальної програми до завдань тестів. Але в цілому, вчителі схвалюють ЗНО, тому що «сильні учні тепер мають реальний шанс поступити до вищого навчального закладу, а це підтверджує кваліфікацію сильних педагогів».

Таким чином, отримані в ході оціночного дослідження результати дозволили встановити особливості впровадження інновації ЗНО з урахуванням тих цілей, які були поставлені перед ЗНО на національному та місцевому рівнях.

На загальнонаціональному рівні ЗНО спрямовано на вирішення зразу декількох існуючих в системі освіти проблем, серед яких:

- дотримання принципу прозорості під час вступних кампаній до вузів, припинення корупції;
- забезпечення спадкоємності між середніми та вищими навчальними закладами;

• здійснення моніторингу якості освіти, який виникає можливість здійснити, оскільки ЗНО передбачає реальний контроль за рівнем освіти в середніх школах різних типів (загальноосвітніх, спеціалізованих, ліцеях, приватних школах).

Досить важливе значення під час впровадження соціально значимої інновації набуває її спрямованість на вирішення місцевих проблем. Отже впровадження ЗНО здійснюється задля розв'язання наступних проблем, що мають значення на місцевому рівні (в нашому випадку, в Одесі). Перш за все ЗНО дозволило забезпечити рівні шанси при вступі до вузів для абітурієнтів, отже, воно гарантує рівний доступ до здобуття вищої освіти. Окрім цього, самі абітурієнти отримали можливість виявити власний рівень знань та підготовленості до навчання у вищому навчальному закладі. Взагалі, впровадження нової системи вступних іспитів для багатьох школярів стало стимулом краще вчитися, приділяти більше уваги навчанню. ЗНО позбавило абітурієнтів зайвих стресових ситуацій, оскільки дозволяє уникнути необхідності складання декількох вступних іспитів в різних вищих навчальних закладах країни. Отримання єдиного сертифікату, який може бути поданий до приймальних комісій будь-яких вузів країни, теж забезпечило право рівного доступу до вищої освіти, сприяло мобільності абітурієнтів. Завдяки впровадженню ЗНО в вузах країни була апробована нова система набору студентського контингенту, в тому числі на непрестижні спеціальності, що дозволило оптимізувати набір у вищі навчальні заклади. У свою чергу, для вчителів шкіл впровадження ЗНО створило незручності у зв'язку з необхідністю зміни організації занять. Але, з іншого боку, це мотивує вчителів до роботи із залученням нових освітніх технологій, оскільки якість складання тестів їх учнями стала показником професіоналізму педагога.

Отже, підводячи підсумки, зауважимо, що інновація ЗНО представляє собою оптимальне втілення ідеї освітнього реформування на національному та місцевому рівнях.

Література

1. Эксперты: Украинцы склонны преувеличивать коррумпированность системы образования // Зеркало недели. — № 19, 22–28 мая 2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zn.ua/articles/60199>
2. Паниотто В., Большов Е. Какому политику тесты мешают / В. Паниотто, Е. Большов // Зеркало недели. — № 19. — 22–28 мая, 2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zn.ua/newspaper/articles/60173#>

В. И. Подшивалкина

кафедра общей и социальной психологии
Института математики, экономики и механики
Одесского национального университета имени И. И. Мечникова,
ул. Дворянская, 2, каб. 84, г. Одесса, 65026, Украина

И. В. Крапива

кафедра социологии Института социальных наук
Одесского национального университета имени И. И. Мечникова,
Французский бул., 24/26, каб. 40, г. Одесса, 65058, Украина

**ОПЫТ ОЦЕНКИ ВНЕДРЕНИЯ «ВНЕШНЕГО НЕЗАВИСИМОГО
ОЦЕНИВАНИЯ» НА НАЦИОНАЛЬНОМ И МЕСТНОМ УРОВНЯХ**

Резюме

В статье представлены результаты оценочного исследования социально значимой инновации «Внешнее независимое оценивание». Показаны особенности внедрения инновации на национальном и местном уровнях.

Ключевые слова: оценочное исследование, реформирование, образование, внешнее независимое оценивание.

V. I. Podshivalkina

Department of general and social psychology
of the Institute of Mathematics, Economics and Mechanics
Odessa National University named after I. I. Mechnikov
Dvoryanskaya street., 2, room 84, Odessa, 65026, Ukraine

I. V. Krapiva

Sociology Department of the Institute of Social Sciences
Odessa National University named after I. I. Mechnikov
Frantsuzky Bulvar str., 24/26, room 40, Odessa, 65058, Ukraine

**EXPERIENCE OF EVALUATION OF THE IMPLEMENTATION
OF 'EXTERNAL INDEPENDENT EVALUATION' AT THE NATIONAL
AND LOCAL LEVELS**

Summary

There are presented in the article the results of evaluation research of the socially important innovation 'External Independent Evaluation'. There are shown the features of the introduction of innovation at the national and local levels.

Key words: evaluation research, reform, education, external independent evaluation.